

HRVATSKI SABOR

KLASA: 720-01/22-01/01

URBROJ: 65-22-02

Zagreb, 23. studenoga 2022.

**ZASTUPNICAMA I ZASTUPNICIMA
HRVATSKOGA SABORA**

**PREDSJEDNICAMA I PREDSJEDNICIMA
RADNIH TIJELA**

Na temelju članka 33. stavka 1. podstavka 3., a u vezi s člankom 165. Poslovnika Hrvatskoga sabora u prilogu upućujem *Prijedlog zaključka kojim se obvezuje Vlada Republike Hrvatske da pokrene raskid svih trgovinskih i investicijskih sporazuma i energetske povelje koje sadrže klauzulu o rješavanju sporova na međunarodnim arbitražnim sudovima umjesto domaćih sudova*, koji je predsjedniku Hrvatskoga sabora podnijela dr. sc. Katarina Peović, zastupnica u Hrvatskom saboru, aktom od 23. studenoga 2022. godine.

U radu Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela sudjelovat će predlagateljica Prijedloga zaključka.

PREDSJEDNIK

Gordan Jandroković

HRVATSKI SABOR

Zastupnica Katarina Peović

Zagreb, 23. studenoga 2022.

Hs**NP*720-01/22-01/01*6531-22-01**Hs

Priljeno: 23-11-2022		
Klasifikacijska oznaka	Org. jed.	
720-01/22-01/01	65	
Uredbeni broj	Pril.	Vrij.
6531-22-01	1	-

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

Predmet: Prijedlog zaključka kojim se obvezuje Vlada Republike Hrvatske da pokrene raskid svih trgovinskih i investicijskih sporazuma i energetske povelje koje sadrže klauzulu o rješavanju sporova na međunarodnim arbitražnim sudovima umjesto domaćih sudova

Na temelju članka 33., stavka 1., podstavka 3. te članka 165. i članka 172. Poslovnika Hrvatskoga sabora (NN br. 81/13, 113/16, 69/17, 29/18, 53/20, 119/20 i 123/20) podnosim Prijedlog zaključka kojim se obvezuje Vlada Republike Hrvatske da pokrene raskid svih trgovinskih i investicijskih sporazuma i energetske povelje koje sadrže klauzulu o rješavanju sporova na međunarodnim arbitražnim sudovima umjesto domaćih sudova.

Na sjednici Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela Prijedlog ću obrazložiti osobno.

Katarina Peović, predlagateljica

HRVATSKI SABOR

Zastupnica Katarina Peović

Zagreb, 23. studenoga 2022.

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

Na temelju članka 165. Poslovnika Hrvatskoga sabora predlažem da Hrvatski sabor donese sljedeći

ZAKLJUČAK

Obvezuje se Vlada Republike Hrvatske da pokrene raskid svih trgovinskih i investicijskih sporazuma i energetske povelje koje sadrže klauzulu o rješavanju sporova na međunarodnim arbitražnim sudovima umjesto domaćih sudova.

Obrazloženje

Bilateralni investicijski sporazumi i energetske povelje koje sadrže klauzulu o rješavanju investicijskih sporova na međunarodnim korporativnim sudovima omogućavaju stranim investitorima da zbog nezadovoljstva s postignutom dobiti, zbog navodnih "pretrpljenih gubitaka", ili navodne propuštene zarade tuže zemlje u kojima posluju na međunarodnim arbitražnim sudovima.

Sistem međunarodne investicijske arbitraže, ugrađen u bilateralne investicijske sporazume, poznat je po akronimima ISDS (investor-state dispute settlement) i ICS (investment court system). ISDS je došao u fokus međunarodne javnosti nakon rapidnog porasta tužbi protiv država zadnjih desetak godina i nakon što su u javnost izašli detalji tužbi poznatih svjetskih korporacija, poput Philip Morrisa ili švedskog energetske giganta Vattenfalla, koje su tužile države za milijarde dolara jer su uvele obavezu upozorenja o štetnosti pušenja na kutijama cigareta ili su odlučile da zbog sigurnosnih rizika obustavljaju daljnju izgradnju nuklearnih elektrana.

Evropska komisija i Evropski sud pravde ukazali su da su bilateralni investicijski sporazumi i energetske povelje koje sadrže klauzulu o rješavanju investicijskih sporova na međunarodnim korporativnim sudovima nepotrebni jer su domaći evropski sudovi dostatni i usklađeni s evropskom pravnom stečevinom koja omogućava zaštitu investitora. Na zahtjev Evropske komisije i prema presudi Evropskog suda pravde ukinuti su brojni takvi bilateralni

investicijski sporazumi između članica EU. 2019. godine, a nakon presude Evropskog suda pravde u predmetu *Ahmea* u kojem je utvrđena nenadležnost arbitražnih sudova za investicijske sporove, Evropska je komisija uputila zahtjev članicama EU da raskinu međusobne investicijske sporazume. Istovremeno je utvrđena nadležnost sudova zemalja članica. Nameće se potreba da se ukinu i energetske povelje i bilateralni sporazumi i s drugim, ne-EU zemljama, što su mnoge EU članice već i učinile.

Osnovu za pokretanje arbitražnih parnica s Republikom Hrvatskom investitorima su dali bilateralni investicijski sporazumi koje su hrvatske vlasti nekritički potpisivale u periodu između 1995. i 2005. godine. Hrvatska putem međunarodnih arbitraža gubi ogromna javna sredstva samo zato što priznaje međunarodnu arbitražu kao oblik korporativnog sudišta koji stoji iznad domaćeg pravosuđa. To znači da arbitraža daje međunarodnim korporacijama veća prava nego hrvatskim rezidentima (kako fizičkim tako i pravnim osobama) odnosno daje im prednost pred zakonom čime se negira osnovni ustavni princip jednakosti pred zakonom.

Prema energetske povelji koju smo potpisali i korporacija je MOL tužila Hrvatsku. Iako je hrvatska strana uložila prigovor, Mađarska strana je inzistirala da se raskid ne odnosi na Energetsku povelju koja također sadrži ISDS klauzulu i koju su potpisale RH i Mađarska. Neke zemlje, poput Italije, su ipak izašle i iz Energetske povelje, upravo zbog ISDS-a, a mnoge zemlje u EU najavljuju svoj izlazak.

Hrvatska ima snažan interes da raskine spomenute ugovore i povelje jer joj prijete niz novih i već pokrenutih arbitraža. Uskoro se očekuje objava presude u slučaju međunarodne arbitraže koju je protiv Republike Hrvatske pokrenuo Ivica Todorčić, putem nizozemske tvrtke, nakon koje će Republika Hrvatska potencijalno morati platiti milijarde dolara.

Srpski investitor odnosno njegov predstavnik prijete da će tužiti Republiku Hrvatsku na međunarodnoj arbitraži ako im hrvatske vlasti ne izdaju potrebne dozvole za gradnju hotela na pulskom Lungomare-u, projekta protiv kojeg su se Puležanke i Puležani uspješno mobilizirali i održali lokalni referendum.

Slična je situacija s arbitražom koju su pokrenule tvrtke Elitech B.V. i Razvoj golf, u vlasništvu izraelskog poduzetnika Aarona Frenkela, nakon što nije realiziran nekretninski i golf projekt na području Srđa iznad Dubrovnika. U Supetru na Braču investitor prijete arbitražom.

Protiv RH je u tijeku desetak međunarodnih arbitraža koje će državu i državni proračun potencijalno oštetiti za goleme iznose. Međunarodni korporativni sudovi će od RH izgledno naplatiti još milijarde ako ne i desetine milijardi kuna.

U međuvremenu su postale dostupne informacije i o brojnim slučajevima u kojima korporacije koriste međunarodne arbitražne sudove kako bi ucjenjivale države da povuku odluke i propise o zaštiti okoliša ili zdravlja ljudi ili povećanju minimalne plaće ili protiv diskriminacije, jer to ugrožava njihove profite.

U masovnoj mobilizaciji protiv planiranog trgovinskog sporazuma između EU i USA, TTIP (Transatlantic Trade and Investment Partnership), jedna od ključnih meta kritike bila je upravo klauzula o arbitražnim korporativnim sudovima koju je predviđao sporazum.

Masovni pritisak i konačni neuspjeh u sklapanju TTIP-a, prisilio je međunarodne organizacije poput UN-a, Svjetske banke i EU da krenu u reformu sustava arbitražnih sudova.

Argument da će takvi sporazumi biti ključan faktor u jačanju povjerenja međunarodnih investitora i poticanju direktnih stranih investicija (FDI), posebno u manje razvijenim ekonomijama davno je odbačen. Više provedenih empirijskih i ekonometrijskih studija nije utvrdilo značajniju povezanost između bilateralnih investicijskih sporazuma i FDI-a. Naprotiv, mnoge zemlje u kojima je ostvarena značajna razina FDI nemaju sklopljene investicijske sporazume koji sadrže ISDS klauzulu (kao Brazil koji je vodeći po privlačenju FDI-a u Latinskoj Americi) ili su veću razinu FDI-a dobili iz onih zemalja s kojima nemaju sklopljene investicijske sporazume koji sadrže ISDS.

Katarina Peović

Zagreb, 23. studenoga 2022.